

УДК 336

Химич І.Г.

*Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто необхідність розвитку технологій енергозбереження та енергоефективності в Україні в сучасних економічних умовах. Досліджено та проаналізовано стан енергозбереження та енергоефективності. Обґрунтовано основні бар'єри енергозбереження та енергоефективності.

Потенціал розвитку технологій енергозбереження та підвищення енергоефективності в усіх сферах людської життєдіяльності можна порівняти в цілому з потенціалом приросту економічних показників усіх первинних енергетичних виробництв та ресурсної бази. Адже, енергоемність будь-якої економіки має будуватися на паритетах купівельної спроможності.

Використання потенціалу енергозбереження в глобальному державному масштабі вирішує проблематику забезпечення економічного зростання зацікавленої держави.

Лідерами з досліджень, практичного використання та впровадження технологій енергозбереження та енергоефективності залишаються: Японія, США та Європейський Союз.

Потрясіння недавньої глобальної економічної кризи (нестача енергії) стало одним з ключових факторів стримування економічного зростання багатьох країн, що розвиваються, в тому числі й в Україні (рис. 1) [4; 5].

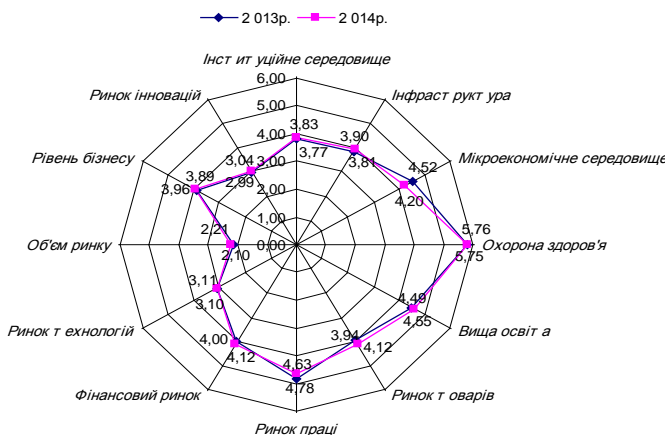

Рис. 1. Динаміка найважливіших складових конкурентоспроможності України за 2013 – 2014 роки

Оцінка виробництва, експорту та споживання електроенергії в Україні за 2014 рік подано в табл. 1 [2; 3].

Таблиця 1

Оцінка виробництва, експорту та споживання електроенергії в Україні за 2014 рік

Показники	Грудень 2014 р.	По відношенню до грудня минулого року		3 початку 2014 р.	По відношенню до відповідного періоду минулого року	
		+ / -	%		+ / -	%
ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ (млн. кВт/год)						
Виробництво	16686,3	-1863,5	90,0	181944,7	-11619,7	94,0
Експорт	274,9	-470,6	36,9	8052,8	-1817,9	81,6
Споживання (нето)	12157,7	-951,4	92,7	134653,0	-6854,4	95,2
ВУГІЛЛЯ (тис. тонн)						
Видобуток	3448,3	-4090,3	45,7	64995,3	-18702,2	77,7
- у т. ч. коксівного	593,2	-1479,2	28,6	16139,3	-7585,2	68,0
- енергетичного	2855,1	-2611,1	52,2	48856,0	-11117,0	81,5
Споживання вугілля	2962,2	-791,4	78,9	31562,1	-6177,6	83,6

Матеріали науково-практичного семінару
«Міжнародний інвестиційний форум – виставка з
енергоефективності та енергоощадності 2015»

НАФТА (тис. тонн)						
Видобуток нафти з газовим конденсатом*	221,0	-22,3	90,8	2 728,9	-247,2	91,7
- у т. ч. НАК «Нафтогаз України»*	195,7	-20,7	90,4	2 421,1	-252,6	90,6
Поставка нафти на НПЗ України	30,9	-261,0	10,6	2 173,5	-1 117,7	66,0
- у т. ч. імпорт нафти	0,0	-80,0	0,0	305,2	-368,9	45,3
Переробка нафтової сировини на НПЗ України та Шебелинському ГПЗ	196,7	-136,4	59,1	2 625,6	-851,4	75,5
Видобуток нафти з газовим конденсатом*	221,0	-22,3	90,8	2 728,9	-247,2	91,7
Виробництво нафтопродуктів:						
- бензину	18,0	-61,3	22,7	586,8	-384,4	60,4
- дизельного пального	9,5	-73,3	11,5	566,1	-411,5	57,9
- мазуту	5,3	-74,6	6,6	380,2	-263,9	59,0
Споживання нафтопродуктів**:						
- бензину	232,1	-89,8	72,1	3165,5	-819,4	79,4
- дизельного пального	368,7	-102,3	78,3	5259,4	-687,9	88,4
- мазуту	15,8	-5,7	73,5	136,4	-55,1	71,2
Транзит нафти	1153,7	-181,9	86,4	15012,6	-564,6	96,4
ГАЗ (млн. м ³)						
Видобуток газу*	1727,2	35,1	102,1	20170,0	822,5	104,3
- у т. ч. НАК «Нафтогаз України»*	1423,7	-3,6	99,7	16855,0	-157,5	99,1
Споживання газу	5642,4	-1037,2	84,5	42465,0	-7892,6	84,3
Імпорт газу	1517,0	-788,4	65,8	19466,0	-8508,4	69,6
Транзит газу	4296,8	-4634,1	48,1	62197,0	-23928,7	72,2

Примітка: * – без урахування ПАТ «ДАТ «Чорноморнафтогаз»;

** – за даними Державної служби статистики.

Основні показники, що відображають стан розрахунків за електричну енергію на розрібному й оптовому ринках показано в табл. 2 [1].

Таблиця 2
Показники стану оплати за електроенергію в ОРЕ
за 2014 р. – 7 міс. 2015 р.

Показники оплати за електроенергію в ОРЕ	Одиниці виміру	2014 рік	Січень 2015 р.	Липень 2015 р.	7 місяців 2015 р.
Рівень оплати споживачами	%	94,3	75,6	98,3	92,8
Рівень оплати облэнерго в ОРЕ	%	94	80,3	99,8	92,4
Рівень оплати ОРЕ Генкомпаніям та імпорту	%	96,4	72,1	92,1	87,9
Приріст заборгованості споживачів	млн. грн.	5200	2461	161	1900
Приріст заборгованості облэнерго перед ОРЕ	млн. грн.	6700	2112	147	5863
Приріст заборгованості ОРЕ перед ГК	млн. грн.	–	3025	852	8819
Борг споживачів на кінець періоду	млн. грн.	18654	21115	20933	20933
Борг облэнерго на кінець періоду	млн. грн.	22097	24210	27961	27961
Борг ОРЕ перед ГК на кінець періоду	млн. грн.	17261	20287	26080	26080

Інформація про стан розрахунків споживачів з енергопостачальними компаніями за спожиту електричну енергію відображена в табл. 3 [1].

Таблиця 3
 Стан розрахунків за спожиту електричну енергію
 за 7 міс. 2015 р.

Споживачі	Відпущено	Оплачено		Заборгованість на кінець періоду	Приріст/Зниження заборгованості з початку року
	млн. кВт/год	млн. грн.	%	млн. грн.	млн. грн.
Всього по Україні	61514	62448	92,8	20888	1856
в тому числі:					
1. Промисловість	25142	33358	93,0	11205	1388
всього, в тому числі					
- вугільна	2058	1697	54,3	8983	999
- металургійна	14775	19420	96,8	1140	37
- хімічна	733	901	86,5	480	133
- машинобудівна	1690	2338	93,3	567	121
- газова	350	528	100,4	-7	-2
- інша	5536	8474	98,7	42	100
2. Залізниця	8	14	116,1	17	-2
3. Сільгоспспоживачі	1312	2038	99,9	84	-11
4. Житлокомунгосп	4759	4049	70,9	6681	833
в т.ч. водоканали	1868	1487	53,1	5253	816

Матеріали науково-практичного семінару
«Міжнародний інвестиційний форум – виставка з
енергоефективності та енергоощадності 2015»

5. Підприєм. та організ. державного бюджету	1557	1870	92,8	247	109
6. Підприєм. та організ. місцевого бюджету	1480	1998	95,8	197	-3
7. Населення (без урах. пільг та субсидій)	19492	7255	95,9	2941	-520
8. Інші споживачі	7766	11866	99,1	-484	62
в тому числі:					
- населення (пільги)	230	308	86,5	119	33
- населення (субсидії)	92	192	87,3	58	27

Як наведено в табл. 3, основними неплатниками є вугільна промисловість та підприємства ЖКГ (водоканали, теплокомуненерго). Їхня частка в загальній заборгованості споживачів складає 75%. Виведення непідконтрольній Україні території поза облік споживання практично не змінило загальної картини оплати по цим групам споживачів. Стає зрозумілим, що не населення, як стверджується, а саме ці три групи споживачів здатні вщент зруйнувати систему оплати за енергоносії [1].

Серед бар'єрів, що стримують розвиток енергозбереження та енергоефективності виступають такі, як:

- 1) недостатня мотивація, в тому числі, з боку державних структур;
- 2) недостатня інформаційна підтримка;

3) недостатній досвід з фінансування проектів енергозбереження;

4) недостатня організація та координація дій з впровадження вже готових рішень.

Такий суттєвий бар'єр, як недолік технологій, на сьогоднішній день, істотно знівельований, в тому числі, за рахунок інвестицій з боку економічно розвинених країн.

На даний момент ринок має і пропонує досить широкий вибір енергоефективного обладнання, енергозберігаючих матеріалів, а також ряд консультаційних послуг з питань енергозбереження та енергоефективності, створюється міцна інфраструктурна база.

Недолік енергії стає одним з істотних факторів у стримуванні економічного зростання держав в реаліях сучасності. Темпи зниження енергоємності економіки в умовах відсутності скоординованої та організованої державної політики щодо енергоефективності можуть різко сповільнитися. Результатом може стати ще більший динамічний ріст попиту на споживані енергоресурси для внутрішнього ринку країни.

У цих випадках потрібно здійснювати прагматичний комплексний підхід для підвищення енергоефективності на різних рівнях держави. Адже, на сьогоднішній день енергозбереження займає одну з ключових позицій в розвитку та економіці ринків споживчих послуг й ресурсів [5].

Список використаних джерел:

1. Всеукраїнська Енергетична Асамблея. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaea.com.ua>.

2. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Міністерство енергетики та вугільної промисловості України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua>.

4. Фонд «Ефективне управління»: Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.feg.org.ua/ua/reports/ukraine/2014>.

5. Ecoenergy. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecoenergy.dilovamova.com>.